

ΤΑ ΛΙΜΕΝΑΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1915-18 ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΟΥ Β. ΕΜ. ΠΙΣΤΕΛΑ ΚΑΙ ΑΠΟ ΑΛΛΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ

Ελισάβετ Τοπούζη

Το υλικό που θα παρουσιαστεί στην ανακοίνωση αυτή προέρχεται από δύο πηγές: η πρώτη είναι το αρχείο του Βασιλικού Εμμανουήλ Πιστέλα, που βρίσκεται σήμερα στα χέρια των κληρονόμων του, δηλ. της οικογένειας Αναστασίου Τοπούζη. Πρόκειται για ένα αρκετά σημαντικό αρχείο που περιλαμβάνει διάφορα έγγραφα: πωλητήρια, διαθήκες, πράξεις υιοθεσίας, ομολογίες, αποδείξεις εισπραχής, επιστολές, αποφάσεις, χρεωστικά κ.τ.λ. Από αυτά το αρχαιότερο φέρει ημερομηνία 1797, 13 χρονολογούνται από το 1800 έως το 1819, 29 αφορούν το διάστημα 1825-1899, 17 το διάστημα 1900-1909 και 7 έχουν ημερομηνίες από το 1910-1936. Υπάρχει επίσης ένα σύνολο εγγράφων, 24 τον αριθμό, που είναι γραμμένα στην τουρκική.

Δεύτερη πηγή αποτελεί το δαιμόνιο του κ. Κ. Χιόνη και η αστείρευτη γνώση του γύρω από θέματα που αφορούν την ιστορία του νησιού, ο οποίος ευγενικά μου παραχώρησε άλλα 7 έγγραφα.

Πιο συγκεκριμένα, τα έγγραφα αυτά μας δίνουν νέα στοιχεία και φωτίζουν πτυχές και όψεις της ζωής των κατοίκων της περιοχής των Λιμεναρίων κατά την περίοδο του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου και πιο συγκεκριμένα την περίοδο της γαλλικής κατοχής του νησιού, που διήρκεσε από το Μάιο του 1916 έως τον Αύγουστο του 1917. Πρόκειται για 3 πρωτόκολλα παράδοσης και παραλαβής του κοινοτικού γραφείου Λιμεναρίων στους διαδόχους προεστούς, μία επιστολή του παραιτηθέντος προεστού Βασ. Πιστέλα —όλα από το ομώνυμο αρχείο—, ενώ 5 επιστολές, ήτοι 4 του Ιβηρίτη μοναχού Δαμιανού και μία του Ιβηρίτη προηγούμενου Αθανασίου, ένα έγγραφο που στέλνει ο ειρηνοδίκης Θάσου Ε. Τρακάκης προς τον προεστώτα του Κάστρου, ύστερα από

παράπονα της διοίκησης του Βακουφίου προς τον Υποδιοικητή Καβάλας, και τέλος μία διαταγή του Λιμεναρχούντα προς όλους τους πλοίαρχους και ιδιοκτήτες λέμβων και ιστιοφόρων πλοίων, που παραχωρήθηκαν από τον κ. Κ. Χιόνη*.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα έγγραφα αυτά για την ιστορία της κοινότητας Λιμεναρίων, μιας και όλα (πλην μιας διαταγής του ειρηνοδίκη Θάσου) προέρχονται από τα Λιμενάρια.

Το ιστορικό πλαίσιο της εποχής που μας ενδιαφέρει είναι λίγο ως πολύ γνωστό. Η εμπλοκή της Θάσου στα γεγονότα του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου, λόγω και της σημαντικής στρατηγικής θέσης του νησιού, προκλήθηκε από το έντονο ενδιαφέρον των Αγγλογάλλων να μετατρέψουν το νησί σε βάση για τη διεξαγωγή των πολεμικών επιχειρήσεών τους κατά των Γερμανών και των Βουλγάρων, που καταλαμβάνουν την Καβάλα στις 30 Αυγούστου / 12 Σεπτεμβρίου του 1916¹.

Όσον αφορά τη μορφή του νέου καθεστώτος που εγκαθιδρύεται στο νησί, τα 3 πρωτόκολλα παράδοσης και παραλαβής του κοινοτικού γραφείου Λιμεναρίων, που παρουσιάζονται εδώ, μας δίνουν σημαντικές πληροφορίες: Το 1ο έγγραφο², με ημερομηνία 22 Ιουλίου 1916, μας ενημερώνει ότι, κατόπιν παραιτήσεως του τέως προεστώτος κ. Ιωάννη Δ. Παπαβασιλείου, νέος αντικαταστάτης του ορίζεται ο κ. Θεόδωρος Αντωνιάδης. Καμιά πληροφορία δεν έχουμε για τους λόγους της παραίτησης αυτής. Μας δίνεται όμως η πληροφορία ότι η παραίτηση αυτή έγινε «*συμφώνως τω προς τούτο υπό ημερ. 3 Αυγούστου 1916 βουλεύματι του εξοχωτάτου Στρατιωτικού Διοικητού Θάσου*», που επιδόθηκε από το σημαιοφόρο του ναυτικού (γαλλικού) κ. Nouailletas και του κ. Paul, «*αναγνωσθέντι εις επήκοον όλου του λαού της κοινότητος Λιμεναρίων*».

Επιβεβαιώνονται δηλ. από το πρώτο κιόλας έγγραφο οι πληροφορίες που μας διασώζουν κι άλλα έγγραφα ότι ο θεσμός της προεστοδημογεροντίας³ διατηρείται και κατά τη γαλλική κατοχή, καταργείται όμως η διαδικασία της εκλογής και ο Γάλλος διοικητής ορίζει τους προεστώτες, ενώ οι κάτοικοι

* Όπως με πληροφόρησε ο κ. Κων/νος Χιόνης οι πέντε επιστολές των μετοχιαρίων Ιβηριτών Αθανασίου και Δαμιανού που δημοσιεύω στο Παράρτημα, προέρχονται από τ' αρχείο της μονής Ιβήρων, το έγγραφο του ειρηνοδίκη Τρακάκη από τ' αρχείο του κ. Αγγέλου Γαλανού και του Λιμεναρχούντα Κοντογιαννούλη από τ' αρχείο του Αυγουστή Αναστασιάδη.

1. *Ιωάννα Γόρδου-Τσιλογεώργη, Θασιακά*, τόμ. 9 (1994-1995), σελ. 127-130.

2. Παράρτημα, έγγραφο 1.

3. Για το θεσμό αυτό δεξ και *Απόστολου Βακαλόπουλου, Ιστορία της Θάσου 1453-1912*, Θεσ/νίκη 1984, σελ. 89-93.

των Κοινοτήτων μόνο ενημερώνονται για τις αλλαγές αυτές. Από το γεγονός αυτό αλλά και από άλλες ενέργειες των Γάλλων διαπιστώνεται ότι επιβλήθηκε στο νησί στρατιωτικός νόμος⁴.

Στις 17 Φεβρουαρίου του 1917 ο νέος, διορισμένος από τη Γαλλική Διοίκηση, προεστώς Βασίλειος Εμ. Πιστέλας, «παρουσία και του αρχηγού της φρουράς του ανατολικού στρατού κ. *Bonguardo*», παραλαμβάνει από τον προκάτοχό του κ. Θεόδωρο Αντωνιάδη τη σκευή του κοινοτικού γραφείου, ανάμεσα στην οποία περιλαμβάνονται και 5 τηλεφωνικές συσκευές.

Η γαλλική λοιπόν παρουσία είναι έντονη σε κάθε επίσημη κοινοτική δραστηριότητα και αποφασίζει τους διορισμούς των προεστώτων⁵.

Το 3ο και τελευταίο πρωτόκολλο⁶, με ημερομηνία 6 Δεκ. 1917, μετά δηλ. το πέρας της γαλλικής κατοχής, μας πληροφορεί ότι νέος προεστώς ορίζεται ο κ. Σωτήριος Σωτηριάδης, «δυνάμει της υπ' αρ. ... διαταγής του κ. Υποδιοικητού Θάσου». Πρόκειται προφανώς για τον Έλληνα υποδιοικητή Δημ. Γιαννουλόπουλο, που ορίστηκε από την κυβέρνηση της Θεσ/νίκης το Μάρτιο του 1917 και που ανέλαβε τα καθήκοντά του στις 20 Αυγούστου του 1917⁷.

Για τις συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων του νησιού κατά το διάστημα της γαλλικής κατοχής και τις προσπάθειες της Γαλ. Διοίκησης να βελτιώσουν τις συνθήκες αυτές και για την ιδιαίτερη μέριμνα της περίθαλψης των προσφύγων του Α' Παγκοσμίου πολέμου, που είχαν κατακλείσει το νησί, ως συνέπεια των εχθροπραξιών των 2 αντιπάλων μερών στην απέναντι ακτή, πολλά στοιχεία μας είναι γνωστά⁸.

Το μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες που κατέφυγαν στο νησί από τον πρώτο ήδη χρόνο του πολέμου επιβεβαιώνεται κι από ένα νέο έγγραφο της 8ης Οκτωβ. 1915, που υπογράφεται από τον ειρηνοδίκη Θάσου⁹. Με βάση το έγγραφο αυτό η Διοίκηση του Βακουφίου ζητά μ' αναφορά της από τον Υποδιοικητή Καβάλας να παραδοθούν τα κλειδιά όλων των οικημάτων που χρησίμευαν ως σταθμοί των υπαλλήλων του Βακουφίου και να εκκενωθούν όσα καταλήφθηκαν από τους πρόσφυγες. Τέτοια οικήματα, επειδή υπήρχαν και στην κοινότητα του Κάστρου και Λιμεναρίων, γι' αυτό ο ειρηνοδίκης Θάσου Ε. Τρακάκης, μ' εντολή του Υποδιοικητή Καβάλας, ζητεί πληροφορίες και ιδιαίτερα αν υπάρχουν ή όχι άλλα οικήματα, ώστε να με-

4. Γόρδου-Τσιλογεώργη, ό.π., σελ. 130-1.

5. Παράρτημα, έγγραφο 2.

6. Παράρτημα, έγγραφο 3.

7. Γόρδου-Τσιλογεώργη, ό.π., σελ. 131.

8. Ό.π., σελ. 131-134.

9. Παράρτημα, έγγραφο 4.

ταφερθούν εκεί οι πρόσφυγες ή αν υπάρχει η δυνατότητα από μεριάς των προσφύγων να καταβάλουν «μίσθωμα».

Το ενδιαφέρον της Γαλλ. Διοίκησης τέλος αγγίζει κι έναν άλλο τομέα, αυτόν της οικονομικής ζωής των κατοίκων. Επειδή ενδιαφέρεται για την αύξηση της παραγωγής του λαδιού, γι' αυτό και ρίχνει όλο το βάρος της στις ελαιοκαλλιέργειες.

Από επιστολή του Ιβηρίτη προηγούμενου Αθανασίου, που γράφτηκε στις 25 Αυγούστου 1916, μαθαίνουμε για τη διαταγή του Γενικού Διοικητή προς τους κατοίκους, σύμφωνα με την οποία όλοι οι κάτοικοι, ανεξαιρέτως, ήταν υποχρεωμένοι να καθαρίσουν τα κτήματά τους από «σκίνους και παν άλλο άγριον», όπως επίσης και να τα καλλιεργήσουν. Αν οι κάτοικοι δεν εκτελούσαν τις εργασίες αυτές, τότε η Διοίκηση θα αναλάμβανε η ίδια τον καθαρισμό, οι ιδιοκτήτες όμως των γαιών θα υποχρεώνονταν να πληρώσουν τα εργατικά. Διαμαρτυρόταν και παραπονιόταν ο Αθανάσιος, γιατί τέτοια δένδρα απομακρυσμένα κι εγκαταλελειμμένα είχε και η μονή άνω των 700 και το ύψος της δαπάνης καθαρισμού τους ανερχόταν σε 1.200 δρχ., ποσό που ο ίδιος δεν διέθετε. Όσον αφορά τα υπόλοιπα, που και αυτά έφθαναν τα 700, κατόρθωσε ο ίδιος να καθαρίσει περίπου 550, δεν μπορούσε όμως ο ίδιος να τα καλλιεργήσει όλα. Επιπλέον η χρονιά του 1916 δεν φαίνεται να ήταν καλή για τα ελαιοκλήματα, αφού ο ίδιος ο Αθανάσιος Ιβηρίτης στην παραπάνω επιστολή του αναφέρει ότι «ελαίας εφέτος δεν έχομεν»¹⁰.

Η προσπάθεια αυτή ίσως συσχετίζεται με τις προσπάθειες της Γαλλ. Διοίκησης να εξασφαλίζει θέσεις εργασίες στους πρόσφυγες.

Η εμπλοκή του νησιού στα γεγονότα του Α' Παγκοσμίου πολέμου και μετά το τέλος της γαλλικής κατοχής φαίνεται κι από μια διαταγή που υπογράφεται στις 24-11-1917 από το Λιμεναρχόντα Θάσου Γ. Κοντογιαννούλη και στις 25-11-1917 αναπαράγεται και κοινοποιείται από τον τελωνοσταθμάρχη Λιμεναρίων¹¹. Η Ελληνική Διοίκηση, σε συνεννόηση με τους συμμάχους, επιβάλλει περιορισμούς στην αναχώρηση των πλοίων και υποχρεωτικό έλεγχο του φορτίου τους. Απαγορεύει οποιαδήποτε αναχώρηση πριν της 6ης πρωϊνής ώρας, όπως και μετά τη δύση του ήλιου. Επιπλέον προβαίνει σε νέα καταγραφή και χορήγηση νέου αριθμού νηολογίου. Πιστεύει, προφανώς, ότι θα ελέγχει κάθε μετακίνηση πλοίου. Προσπαθούν οι Αρχές με τον τρόπο αυτό να αποτρέψουν κάθε συνεργασία με τους εχθρούς;

Τι γίνεται όμως μετά την αναχώρηση των Γάλλων από το νησί και ιδιαίτερα στην περιοχή της Ν. Θάσου; Οι μαρτυρίες των εγγράφων είναι —κι όχι

10. Παράρτημα, έγγραφο 5.

11. Παράρτημα, έγγραφο 6.

για λόγους εντυπωσιασμού— αποκαλυπτικές: σε επιστολή του¹² ο τέως προεστώς κ. Βασ. Πιστέλας αναφέρει: «εδώ, κύριε Μάρκατση, πολύ υποφέρομεν από ψωμί. Δεν γνωρίζομεν πού να αποδώσομεν την τόσην έλλειψιν. Ημείς εδώ νομίζομεν ότι η αδράνεια του Υποδιοικητού μας τα φέρει όλα αυτά». Για να αποδείξει την έλλειψη αυτή στέλνει «εν τεμάχιον άρτου από πυρήνα, τον οποίον αρχίσαμεν να τρώγωμεν, αφού εφάγαμεν όλας τας βαλάνους της περιφέρειάς μας». Για να βγάξουν περισσότερο ψωμί ανακάτευαν μαζί με το αλεύρι της σίκαλης ή του σταριού και ένα είδος άλευρου που παραγόταν από βελανίδια. Αφού τελείωσαν λοιπόν τα βελανίδια, προέβησαν στην παρασκευή ψωμιού από πυρήνα ελιάς.

Σημαντική βέβαια είναι και η κατηγορία που διατυπώνεται κατά του υποδιοικητή κ. Γιαννουλόπουλου, που είχε πια αναλάβει επίσημα τα καθήκοντά του. Από την ίδια επιστολή μαθαίνουμε για τη διάδοση της μετάθεσης του Υποδιοικητή και της αντικατάστασής του από τον παραλήπτη της επιστολής κ. Μάρκατση.

Υπέφεραν λοιπόν οι κάτοικοι από έλλειψη σε βασικά είδη διατροφής. Την έλλειψη αυτή επιβεβαιώνουν και 3 επιστολές του Ιβηρίτη μοναχού Δαμιανού¹³, που στάλθηκαν από τα Λιμενάκια στη μονή Ιβήρων.

Στην πρώτη επιστολή του, που είναι γραμμένη στις 2 Οκτωβρίου 1917, αναφέρει στη μονή του για τις τιμές αγοράς ελιών, κεριών και λαδιού. Τους προτρέπει να στείλουν χρήματα, καθώς κι έναν ειδήμονα να εξετάσει την ποιότητα του λαδιού και τα βαρέλια για τη φόρτωσή του, όσο το δυνατόν γρηγορότερα, γιατί η τιμή του «ημέρα τη ημέρα υψώνεται». Η μεγάλη λοιπόν ζήτηση οδηγεί σε αύξηση της τιμής του λαδιού. Ταυτόχρονα απαγορεύεται και η εξαγωγή του, γιατί προέχει η κάλυψη των αναγκών του τόπου. Αν λοιπόν η μονή ενδιαφέρεται για την απόκτηση του λαδιού, τότε αυτό πρέπει να συγκεντρωθεί στην αποθήκη του μετοχιού και να φαίνεται ως προϊόν του μετοχιού κι όχι ως λάδι που αγοράσθηκε, γιατί στην περίπτωση αυτή δεν θα επιτρεπόταν να σταλεί στη μονή. Παράλληλα έπρεπε η μονή να αποστείλει και μια αίτηση προς το Διοικητή για να επιτρέψει την εξαγωγή. Κλείνοντας την επιστολή του ο μοναχός Δαμιανός τους προτρέπει να ενεργήσουν όσο το δυνατόν γρηγορότερα.

Υποφέρουν λοιπόν οι κάτοικοι από έλλειψη βασικών προϊόντων, γεγονός που υποχρεώνει τον Ιβηρίτη μοναχό Δαμιανό να επανέλθει και να επαναλάβει τα ίδια πράγματα και στην από 29-12-1917 επιστολή του, που στέλνει στη μονή του για την εξαγωγή του λαδιού.

12. Παράρτημα, έγγραφο 7.

13. Παράρτημα, έγγραφα 8, 9 και 10.

Από την τρίτη επιστολή της 1ης Φεβρουαρίου του 1918, που απευθύνει ο Δαμιανός στη μονή του, μαθαίνουμε ότι οι Αρχές —ο αστυνομικός ενωμα-
τάρχης δηλαδή— επέταξε βίαια το λάδι και το «διένειμαν εις το κοινόν ως και
η έγκλειστος απόδειξις το μαρτυρεί». Λόγω της καθυστέρησης λοιπόν του
μοναστηριού να στείλει τα βαρέλια, ο δύστυχος μοναχός δεν μπόρεσε να σώσει
το πολύτιμο προϊόν. Ο ίδιος δεν μπορεί να τα γεμίσει λόγω της μεγάλης έλ-
λειψης λαδιού.

Έρχονται οι 3 λοιπόν επιστολές να προστεθούν και να συμπληρώσουν
την εικόνα που μας παρουσιάζει ο Βασ. Πιστέλας, σύμφωνα με την οποία η
πεινά μαστίζει τον πληθυσμό. Τα αίτια της έλλειψης βασικών διατροφικών
προϊόντων μπορούν να αναζητηθούν τόσο στις καιρικές συνθήκες (το 1916
είναι μια κακή χρονιά), όσο και στο σημαντικό αριθμό των προσφύγων που
προστέθηκε στο ντόπιο πληθυσμό. Δεν μπορούν να αγνοηθούν επίσης και οι
πιθανές ατασθαλίες των διορισμένων προεστών.

Συνοψίζοντας, όλα τα έγγραφα αναφέρονται στις δύσκολες συνθήκες δια-
βίωσης των κατοίκων και επιβεβαιώνουν τον αυταρχισμό του καθεστώτος
που επέβαλαν οι Γάλλοι κατά το σύντομο διάστημα που κατέλαβαν το νησί.
Είναι όμως και ιδιαίτερα σημαντικά για το πλήθος των στοιχείων που φέρνουν
στο φως και που αφορούν μια σκοτεινή περίοδο της ιστορίας της κοινότητας
Λιμεναρίων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

1

Πρωτόκολλον παραδόσεως και παραλαβής.

*Σήμερον, 22αν Ιουλίου, 4ην του μηνός Αυγούστου του έτους χιλιοστού
εννεακοσιοστού δεκάτου έκτου, ημέραν της εβδομάδος Παρασκευήν, αντι-
κατασταθέντος του τέως προεστώτος της κοινότητος Λιμεναρίων Θάσου
κ. Ιωάννου Δ. Παπαβασιλείου, συνεπεία παραιτήσεως αυτού, υπό του κ. Θεο-
δώρου Αντωνιάδου ως τοιούτου συμφώνως τω προς τούτο υπό ημερ. 3 Αυγού-
στου 1916 βουλευμάτι του εξοχωτάτου Στρατιωτικού Διοικητού Θάσου, επι-
δοθέντι παρά του κ. σημαιοφόρου του ναυτικού κ. Nouailletas και του κ.
Ραυλ και εις επήκοον όλου του λαού της κοινότητος Λιμεναρίων αναγνωσθέν-
τι, παραδίδονται υπό του τέως προεστώτος κ. Ιωάννου Δ. Παπαβασιλείου
πάντα τα σχετικά εν τω κοινοτικώ γραφείω υπηρεσιακά έγγραφα και βιβλία
ως και σφραγίς της Κοινότητος εις τον προεστώτα Λιμεναρίων κ. Θεόδ.
Αντωνιάδην.*

Πρωτόκολλον παραδόσεως καὶ παραλαβῆς

Ἐξέμειον, 29^{ην} Ἰουλίου, 4^{ην} τῷ μινός Ἀγγούβλου
τοῦ Ἰστορικοῦ χρονοῦ ἐνιαυσιοῦ διὰ τοῦ ἔτους, ἡμέραν
τῆς ἑβδομάδος Παρασκευῆν, ἀνωμαλοκρατίας τοῦ πᾶσι
Προβλήτου καὶ Κοινότητος Διμεναρίων Δάσου κ. Ἰωάννου
Δ. Πασσασιχίου συνενεῖα παραλήσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ
κ. Διοδώραν ἀνωμαλίας ἢ ποιῶνται ἀρχῶν καὶ ἐπὶ
τοῦ ὑποῦ ἡμερ. 3 Ἀγγούβλου 1916 βουζύματι καὶ Ἰσο-
κώλου Ἑρασιωτικοῦ Διοικητοῦ Δάσου, ἐκδοθέντα
παρὰ τοῦ ἑμμοσφόρου τοῦ Ναυτικοῦ κ. Νουαίλλεταρ ἡ
τοῦ κ. Ραυλ καὶ ἐπὶ ἐνέκασιν ἔχον τοῦ γαοῦ καὶ Κοινό-
τητος Διμεναρίων ἀναγνωσθέντα,
παραδέσσειν ὑπὸ τοῦ πᾶσι Προβλήτου κ. Ἰωάν. Δ. Πασσα-
σιχίου πᾶσι καὶ ἐπιτελεῖν ἐν τῇ Κοινότητι Ἑρασίω ὑ-
περισταυὰ ἔγγραφα καὶ βιβλία ἢ καὶ ἡ Ἑρασίω καὶ Κοινό-
τητος ἐπὶ τῶν Προβλήτων Διμεναρίων κ. Διότ. ἀνωμαλίας

ἔχον καὶ συντάσσειν τὸ παρὸν Πρωτόκολλον ἐπὶ δευτέρῳ,
ἀπογραμμίον δόντως.

Ἐν Διμεναρίου Δάσου 29/4/7-8/916

ὁ παραδὼς
I. Παπαβασιλείου

ὁ παραλαβὴν
Διοδώραν

ὁ ἑμμοσφόρος τοῦ ναυτικοῦ

Νουαίλλεταρ

Πρωτόκολλο παραδόσεως καὶ παραλαβῆς τῆς κοινότητος Διμεναρίων ἀπὸ τον I. Δ. Παπα-
βασιλείου στο Θ. Ἀνωμαλίας.

Εφ' ω και συντάσσεται το παρόν πρωτόκολλον εις διπλούν, υπογεγραμμένον δεόντως.

Εν Λιμεναρίοις Θάσον 22/4/7-8/1916

Ο παραδούς Ο παραλαβών Ο σημαιοφόρος του ναυτικού
 Ί. Δ. Παπαβασιλείου Θ. Ἀντωνιάδης L. Nouailleras

2

Σήμερον, δεκάτην εβδόμην του μηνός Φεβρουαρίου, ήτοι δευτέραν του μηνός Μαρτίου του έτους χιλιοστού εννεακοσιοστού εβδόμου, ημέραν της εβδομάδος Παρασκευήν και ώραν 5ην μ.μ. και εν τω κοινοτικώ γραφείω Λιμεναρίων, παρουσία και του αρχηγού της φρουράς του ενταύθα στρατιωτικού αποσπάσματος του ανατολικού γαλλικού στρατού κ. Bonguardo, ο τέως προεστώς Λιμεναρίων κ. Θεόδ. Αντωνιάδης παραδίδει εις τον σήμερον διορισθέντα τοιούτον κ. Βασίλειον Πιστέλαν την σφραγίδα της κοινότητος Λιμεναρίων, πάντα τα κατάστιχα της Κοινότητος, πάσαν την αλληλογραφίαν, 1 σχεδιάγραμμα της Κοινότητος Λιμεναρίων, 1 γραφείον, 6 καθίσματα, 1 σημαίαν γαλλικήν, εν ερμάριον, 2 τραπέζας, 4 μπατανίας, εν έτερον γραφείον, 1 λάμπαν, 1 σεντούκι, δύο όπλα γκρά με 68 φυσίγγια, μίαν λόγχην, πέντε τηλεφωνικάς συσκευάς, ως και το ταμείον της Κοινότητος εκ δραχμών τετρακοσίων ογδοήκοντα οκτώ και 80 λεπτών (488, 80).

Εν Λιμεναρίοις αυθημερόν.

Ο παραδούς Ο παραλαβών
 Θ. Ἀντωνιάδης (τ. σφρ.) Βασίλειος Ἐμμ. Πιστέλα

3

Πρωτόκολλον παραδόσεως και παραλαβής.

Σήμερον, 6ην Δεκεμβρίου του έτους χιλιοστού εννεακοσιοστού δεκάτου εβδόμου, ημέραν της εβδομάδος Τετάρτην, απολυθέντος του τέως προεστώτος της κοινότητος Κάστρου Λιμεναρίων κ. Βασ. Πιστέλα και αντικαταστάθέντος υπό του κ. Σωτηρίου Σωτηριάδου, δυνάμει της υπ' αρ. ... διαταγής του κ. Υποδιοικητού Θάσου, παραδίδονται υπό του τέως προεστώτος κ. Βασ. Πιστέλα πάντα τα σχετικά εν τω κοινοτικώ γραφείω υπηρεσιακά έγγραφα και βιβλία ως και η σφραγίς της Κοινότητος εις τον προεστώτα Λιμεναρίων

Έξι μέρη, διὰ τῶν ἐβδομῶν τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου
 ἔτσι διὰ τῶν τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ ἔτους χιλιεβδόμου
 ἐν εὐρασιατικῷ διὰ τῶν ἐβδομῶν, ἡμέραν καὶ ἐβδομῶν
 διὰ Παρασκευῶν καὶ ἕραν 5^{ες} μ.μ. καὶ ἐν τῷ Κοι-
 νοτικῷ Ἑρασίῳ Λιμεναρίων, σαρωστὰ καὶ τοῦ ἀρ-
 χυγοῦ καὶ Ἑρασίῳ τοῦ ἐλαῖδα Ἑρασιωτικοῦ ἀνο-
 σιάστου τοῦ αἰατοζιμοῦ Ἑρασιωτοῦ Ἑρατοῦ
 κ. Βουγαρόλο, ὁ κῆρ Προϊδὸς Λιμεναρίων κ.
 Διδ. Ἀντωνιάδης παραδέδει καὶ τὸν σήμερον πο-
 ριδέντα τοιαῦτον κ. Βασίλειον Πιστέλα
 κὶν σφραγίδα καὶ Κοινότητος Λιμεναρίων
 σάϊτα τὰ Κατάβηχα καὶ Κοινότητος
 σάσαι κὶν ἀρχειογραφίαν,
 1 σχεδιάγραμμα καὶ Κοινότητος Λιμεναρίων
 1 Ἑρασίον, 6 μαθήματα,
 1 Ἑρασίαν Ἑρασιῶν,
 ἕν Ἑρασίον, 2 τραύμας, 4 μωσαλίαι,
 ἕν ἕραρον Ἑρασίον, 1 τερνισαί, 1 σεντοῦσι,
 δύο ὄψα ἕραρον 68 βουσίγια
 μίαν ἀρχικὴν, κὶν κὶν κερωνιδικὴν σεντοῦσιν
 καὶ καὶ τὸ τερνισαί καὶ Κοινότητος ἐν τερνισαί
 κερωνιδικὴν ἀρχειογραφίαν ἀνω 480 γρῶν (488,80)
 ἔν Λιμεναρίῳ ἀστυμερόν.

ὁ παραδόνς
Αντωνιάδης
 ΕΥ

παραλαβὴν
 Πιστέλα
 ἔμμ Τυτέλα

Πρωτόκολλο παράδοσης και παραλαβῆς της κοινότητος Λιμεναρίων ἀπὸ το Θ. Αντωνιάδη
 στο Β. Πιστέλα.

Κάστρον κ. Σωτήριον Σωτηριάδην. Εφ' ω και συντάσσεται το παρόν πρωτόκολλον εις διπλόν υπογεγραμμένον δεόντως.

Εν Λιμεναρίοις Κάστρον τη 6η Δεκεμβρίου 1917.

Ο παραδούς	Ο παραλαβών
Β. Πιστέλας (τ. σφρ.)	Σ. Α. Σωτηριάδης

4

Εν Λιμένι Θάσου τη 8η Οκτωβρίου 1915

Αριθ. 590. Προς τον Προεστώτα Κάστρον

Η ενταύθα διεύθυνσις Βακουφίου δι' αναφοράς της προς τον κ. Υποδιοικητήν Καβάλας ητήσατο όπως διαταχθή η παράδοσις των κλειδών των κενών οικημάτων, άτινα εχρησίμευον ως σταθμοί των υπαλλήλων του Βακουφίου εν τοις χωρίοις Θάσου, ως και η εκκένωσις των τοιούτων οικημάτων παρά των κατεχόντων ταύτα προσφύγων. Ο κ. Υποδιοικητής Καβάλας διεβίβασε ημίν την ανωτέρω αναφοράν ζητών σχετικής πληροφορίας.

Παρακαλούμεν όθεν όπως παράσχητε ημίν πάσαν πληροφορίαν δι' αναφοράς σας σχετικήν με τον εν τη Κοινότητι υμών πρώτον σταθμόν του Βακουφίου και ιδίως απαντήσητε επί των εξής ερωτήσεων.

1. Εις τίνα ανήκει κατά κυριότητα το οίκημα (κονάκι);
 2. Επί πόσον χρόνον διέμενον εν αυτώ οι υπάλληλοι του Βακουφίου και πότε ακριβώς το εγκατέλειψαν;
 3. Αφ' ότου απεμακρύνθησαν οι Βακουφικοί, τίς κατέχει το οίκημα ή τας κλείδας αυτού;
 4. Αν εξήτησε ποτέ παρ' υμών τας κλείδας η Διεύθυνσις του Βακουφίου αφ' ότου τυχόν κατέχετε ταύτας και διατί δεν παρεδώσατε αυτάς;
- Διά δε τας κοινότητας Παναγίας, Κάστρον και Λιμεναρίων ν' απαντήσωσι προσέτι:
5. Εάν υπάρχουν έτερα οικήματα προς μεταφοράν των προσφύγων; και
 6. Εάν οι εν τω βακουφικώ οικήματι διαμένοντες πρόσφυγες είναι εύποροι, ώστε να δύνανται να καταβάλλωσι τω Βακουφίω μίσθωμα;
- Αναμένομεν δε την ταχείαν απάντησιν υμών.

Ο Ειρηνοδίκης Θάσου
(τ. σφρ.) Ε. Τρακάκης

5

**Την υμετέραν Πανοσιολογιότητα αδελφικώς
εν Κυρίω κατασπάζομαι**

Ο Γενικός Διοικητής εκοινοποίησεν προς τους κατοίκους ότι άπαντες ανεξαιρέτως καταστάσεως οφείλωσιν να καθαρίσωσιν και εκριζώσωσιν τους σκί-
νους και παν άλλο άγριον από τα ελαιοστάσιά των και καλλιεργήσωσιν αυτά,
άλλως θα βάλη η Διοίκησις να τα καθαρίση και τα ημερομίθια όσα ήθελεν
πληρώσει αύτη εις τους καθαριστάς, θα τα εισπράξη από τους ιδιοκτήτας·
τοιαύτα προς καθαρισμόν δέντρα συγκεντρωμένα και διασκορπισμένα, τα οποία
ουδέποτε εκαθαρίσθησαν, έχομεν και ημείς άνω των 700 και διά τα οποία
θα χρειασθή δαπάνη 1200 δραχ., ποσόν το οποίον δεν είναι δυνατό, αδελφοί,
να δαπανήσω· όσον αφορά τα άλλα δέντρα, ήδη έχω καθαρίσει και σκάψει
550 και μετ' ολίγον θα αρχίσω και τα άλλα, τα οποία, καίτοι δεν εμέτρησα,
θα είναι άνω των 700· τα ανωτέρω όμως 600 μοι είναι αδύνατον να καλλιερ-
γήσω, διότι δεν έχω το ανωτέρω ποσόν, πλην και ελαίας εφέτος δεν έχομεν.
Προς τούτοις η εκκλησία του παλαιού μετοχίου, «Κελλί» λεγόμενον, εις το
οποίο συχνά λειτουργούσιν ιερείς, δεν έχει ιερά, ουδέ ευαγγέλιον, με παρε-
κάλεσαν ιερείς, εάν είναι δυνατόν, να αποστείλετε εν ζεύγος ιερά, έστω και
πανίτιχα, και εν ευαγγέλιον, το παλαιόν ως τελείως κατεστραμμένον το απο-
στέλλω.

Πρό των ημερών έγραφα εις τον προκάτοχόν μου Δαμιανόν όπως φρο-
ντίση και με αποστείλη το καπάκι του εδώ καζανιού, το οποίον έφερε άλλοτε
εις την Μονήν. Παρακαλώ την υμ. Πανοσιολογιότητα όπως φροντίση και με
το αποστείλη, πιθανώς να μας χρειαστή. Ασπαζόμενος και αύθις διατελώ.

Εν Διμεναρίοις 25η Αυγούστου 1916. Εν Χριστώ αδελφός προηγ. Αθα-
νάσιος Ιβηρίτης.

6

Βασιλειον της Ελλάδος
Αριθμός 96
Εν Θάσω τη 24 Νοεμβρίου 1917

Προς

Άπαντας πλοιάρχους και ιδιοκτήτας λέμβων και ιστιοφόρων πλοίων.

Εν συνεννοήσει μετά των συμμάχων απαγορεύομεν αυστηρώς την ανα-
χώρησιν οιονδήποτε πλοίου ή λέμβου δι' οιονδήποτε μέρος προ της 6ης πρωι-

νής ώρας και μετά την 12ην μεσημβρινήν ώραν, ως και την κυκλοφορίαν παντός πλοιαρίου εκτός του υφ' ημάς λιμένος μετά την δύσιν του ηλίου.

Οι τελων/χαι και φύλακες υποχρεούνται προ της αναχωρήσεως του πλοίου να επιβαίνωσι επ' αυτού και επιθεωρώσι το φορτίον ή άλλο τι θέλει φορτώσει ή μεταφέρει.

Προ πάσης ενεργείας υμών δέον να καταστήσεται γνωστόν εις τους ιδιοκτήτας και πλοιάρχους όλων των πλοίων, έστω και των εν τη ξηρά ευρισκομένων αχρήστων τοιούτων, όπως διέλθωσι εκ του γραφείου του Λιμεναρχείου και δοθή εις αυτούς νέος αριθμός διά τα πλοία των, των παλαιών αριθμών περιελθόντων εν αχρηστία μέχρι της 26 Ν/βρίου 1917.

Μετά την εκτέλεσιν των ανωτέρω δύνασθε να επιτρέψητε την αναχώρησιν των πλοίων διά τον προς ον όρον. Οι παραβάται τιμωρηθήσονται αυστηρότατα.

Κοινοποιηθήτω η παρούσα διαταγή καταλλήλως προς γνώσιν και συμμόρφωσιν των ενδιαφερομένων.

Ο λιμεναρχών
(τ. σφρ. και υπ.)

Ακριβές αντίγραφον
εν Λιμεναρίοις τη 25η Ν/βρίου
ο τελ/άρχης Λιμεναρίων
(τ. σφρ.)

7

Εν Λιμεναρίοις τη 27η Δεκεμβρίου 1917

Φίλτατέ μοι κ. Μάρκατζη.

Δύο επιστολάς σε έστειλα εις απάντησιν της προς εμέ σταλείσης επιστολής σας και ουδεμιάς απαντήσεώς σας έτυχον. Εδώ, κύριε Μάρκατζη, πολύ υποφέραμεν από ψωμί. Δεν γνωρίζομεν πού να αποδώσωμεν την τόσην έλλειψιν. Ημείς εδώ νομίζομεν ότι η αδράνεια του Υποδιοικητού μας τα φέρει όλα αυτά. Οπόταν δε εμάθαμεν ότι μετατίθεται ο νυν Υποδιοικητής και αντ' αυτού επρόκειτο να έλθητε σεις, εχάρησαν όλοι οι κάτοικοι και εξαιρετικώς εγώ, αλλά αδυνατώ να το πιστεύσω, διότι η αξία σας είναι πολύ ανωτέρα και ουδέποτε ελπίζω να μας έλθητε ενταύθα. Θα ήτο πολύ ευτυχής η νήσος να έχη ένα τοιούτον Διοικητήν.

Μάθε ότι ενταύθα έγινε απόλυσις μερικών προεστώτων μεταξύ των οποίων απελύθην κι εγώ κι αντεκαταστάθην υπό του ανεψιού μου Σωτηρίου Σωτηριάδου. Ως δείγμα της καταστάσεώς μας σας στέλλω εν τεμάχιον άρτου από πυρήνα, τον οποίον ηρχίσαμεν να τρώγωμεν, εφού εφάγαμεν όλας τας

βαλάνους της περιφερείας μας. Ταύτα και σε ασπάζομαι αναμένων απάντησίν σας.

Ο αγαπών σας

Β. Πιστέλας

Τα δέοντα τη αγαπητή υμών οικογενεία.

8

Λιμενάρια τη 2 Οκτωβρίου 1917

Πανοσιολογιωτάτους Επιτρόπους της σεβ. και ιεράς μονής Ιβήρων προσκυνητός.

Εις 'Αγιον Όρος

Εις απάντησιν της τελευταίας σας επιστολής μετέβην εις Θεολόγον και εξήτασα διά τα έλαια τα εύρον δε εις την τιμήν μοι γράφετε αλλά θα φθάσουν τας 2,20 δραχ., διότι έχουν τάσιν π ρ ο ς ύ ψ ω σ ι ν. Τα δε κηρία με την αυτήν πάντοτε τάσιν, εις τας 12 δραχμ. σήμεραν.

Διά το ζήτημα του λαδιού δεν προέβην εις καμμίαν αγοράν, διότι δεν είχαν χρήματα, ούτε ήτο δυνατόν να εύρω άλλως τε δε στοιχίζει και ολίγα χρήματα, δι' αυτό ανάγκη να στείλγητε χρήματα, και το καλύτερον, μη δεν ευχαριστηθήτε διά την ποιότητα, να στείλγητε και ειδήμονα, πάντοτε όμως το καλύτερον, ως και βαρέλια, διότι ημέρα τη ημέρα νφώνεται.

Επί πλέον παρακαλώ να σημειώσητε ότι εμποδίζεται εις πάντας η εξαγωγή αυτού του είδους ως αναγκαιούντος διά τας ανάγκας του τόπου και είναι ανάγκη να συγκεντρωθή εις την αποθήκην του μετοχίου και εκείθεν να φορτωθή, απαιτείται όμως και μία αίτησις προς τον εδώ Διοικητήν διού να παρακαλείται να επιτρέψη την φόρτωσιν αυτού του ποσού ως πράγμα του μετοχίου διά τας ανάγκας της μονής. Την τοιαύτην αίτησιν θα παρουσιάση ο εντεταλμένος ή εγώ ή και αυτός ο αδελφός και δοθή η σχετική άδεια προς φόρτωσιν, άλλως αν γράψητε εις την αίτησιν ότι θ' αγοράσητε εντεύθεν έλαια διά τας ανάγκας σας, δεν θα επιτραπή και προς γνώσιν σας επαναλαμβάνω ό,τι έχετε να κάμητε, να το κάμητε το οργηγορότερον.

Εξαιτούμαι τας ευχάς και τας ευλογίας των υμετέρων Πανοσιολογιωτήτων.

Ο εν Χριστώ αδελφός

Δαμιανός Μοναχός Ιβηρίτης

9

Λιμενάρια Θάσου τη 29 Δεκεμβρίου 1917
 Πανοσιολογιότατους Επιτρόπους της σεβ. και ιεράς μονής Ιβήρων προσκνυ-
 νητώς.

Ἄγιον Ὅρος

Διά της παρούσης μου φέρω εις γνώσιν της Σεβαστής μοι Επιτροπής ότι έχω το έλαιον εις την διάθεσίν σας και παρακαλώ δίδετε εις τον επιφέροντα αναλόγους τενεκέδες διά να σας το στείλω με πρώτην ευκαιρίαν· επειδή όμως η εξαγωγή απαγορεύεται, παρακαλώ συντάσσετε μίαν αίτησιν προς την σεβαστήν Υποδιοίκησιν Θάσου, δι' ης να παρακαλείτε να μοι επιτρέψη την φόρτωσιν ως προϊόν του μετοχίου προωρισμένον προς κατανάλωσιν των πατέρων της μονής και την παρουσιάσω εις τον Διοικητήν και μοι χορηγηθή η άδεια, διό θ' αναμένω και την σχετικήν αίτησιν με την αυτήν ευκαιρίαν. Εξαιτούμαι τας ευχάς και ευλογίας σας.

Ο εν Χω αδελφός
 Δαμιανός Ιβηρίτης

10

Λιμενάρια τη 1 Φεβρουαρίου 1918
 Πανοσιολογιότατους Επιτρόπους της ιεράς μονής Ιβήρων προσκνυνητώς.
 Ἄγιον Ὅρος

Το από 8 λήξαντος μηνός ιεροσφράγιστον γράμμα σας έλαβον ως και τα 8 βαρέλια κενά. Δυστυχώς όμως, πριν ή λάβω τα βαρέλια, αι Αρχαί, ήτοι ο Αστυνομικός Ενωμοτάρχης παρ' όλας τας διαμαρτυρίας μου ότι το έλαιον είναι της μονής, μοι το επέταξαν βιαίως και το διένειμαν εις το κοινόν, ως και η έγκλειστος απόδειξις το μαρτυρεί απέναντί μου ότι ούτος έδειξεν ουχί εύσημον συμπεριφοράν, αλλά τί ηδυνάμην να πράξω απέναντι των αρχών; Δι' αυτό και εγώ σήμερα δεν ηξεύρω πώς θα κατορθώσω να γεμίσω τα βαρέλια, αφού σχεδόν όλα τα δοχεία είναι επίτακτα και αδύνατον να εξευρεθή πράγμα εις την αγοράν· ουχ ήττον θα φροντίσω· το πιστοποιητικόν δεν ανεγνωρίσθη υπό της Σεβ. Διοικήσεως· ουχ ήττον καταβάλλονται προσπάθειες και υπάρχον ελπίδες να επιτραπή εν τέλει η εξαγωγή· σημειώσατε όμως, ως έχον σήμερα τα πράγματα, θα στοιχίση περί τας 4,5 δραχμ. την οκάν έως αυτού και προς γνώσιν σας. Το ετήσιον θα φροντίσω μόλις επιτραπή η εξαγωγή να σας το στείλω και φανώ συνεπής, και ησυχείτε.

Κατά την έρευναν υπό της αστυνομίας ευρέθη το βαρέλιον καρφιά και το ζητεί δε ο ενωματάρχης και προσφέρει διά 3 οκάδ. καρφιά 2 οκάδες έλαιον. Σκεφθείτε και αν εγκρίνητε γράψατέ μου· εγώ το είπον άνευ εντολής της μονής δεν ημπορώ να το δώσω και θα αναμένω οδηγίας σας.

Εξαιτούμαι τας ευχάς και ευλογίας των υμετέρων Πανοσιολογιότητων.

Ο εν Χω αδελφός
Δαμιανός Ιβηρίτης

